

Dne 30. 07. 1992. godine održana je rasprava o tekstu **Program istraživanja strategije obrane Republike Hrvatske** Program je na osnovi planiranih obveza izrađen u Upravi za strateška istraživanja (Odjel za strategiju obrane RH). U raspravi su sudjelovali visoki dužnosnici Ministarstva obrane, te istaknuti znanstvenici - istraživači instituta i sveučilišta koji su značajno doprinijeli raščlambi sadržaja Programa (Prilog 1.).

SAŽETAK RASPRAVE

1. Program je prihvaćen kao *opći znanstveni okvir* u kojem su raščlanjene glavne projektne zadaće. Obuhvatne temeljne postavke Programa otvorene su i za proširenje istraživanja još nekim sadržajima *strategijski značajnim* za obranu Republike Hrvatske. Zato se niz iznijetih prijedloga vremenom može unijeti u Program, a istraživanja "konkretnih" problema postaju smisljena u obzoru općih povezujućih postavki Programa.

2. Raspravljano je o tome da li je potrebno šire izlaganje o sustavima OS više susjednih i nekih dalekih zemalja. Ustanovljeno je da su to značajne obavijesti o politički, povijesno, znanstveno, tehnički i organizacijski postavljenim sustavima obrane u gospodarski, tehnički i uljudbeno najrazvijenijim zemljama (Francuska, Švicarska, Švedska, Velika Britanija ...). Sustavi obrane nekih zemalja u Programu istraživanja dani su kao primjer izrazito napadački zamišljene obrane, vrhunske uporabe bojnih sustava, povezanosti stanovništva za uporabu ratne tehnike i sl. Izrael je uzoran primjer takvih sposobnosti! Susjedne zemlje i njihovi sustavi obrane traže potanka istraživanja. Riječ je o najbližem vojno-političkom i geostrategijskom okružju RH - o aktualnim ili mogućim neprijateljima ili saveznicima. She-

matski prikazani sustavi ministarstava obrane i glavnih stožera vojske pojedinih zemalja poslužiti će kao poredbeni primjeri, a u nečemu i kao uzori promišljene organizacije i sklada, neupitne prevlasti civilne vlasti i zahtjeva što izvire iz naravi rata i bojnog djelovanja.

3. Struktura i raščlamba Programa su morale uvažiti narav svoga predmeta. Zato Program nije dan u jeziku nekog od posebnih znanstvenih istraživanja, nego je naprotiv ostao u službi ideje prijeko potrebitog povezivanja više znanosti, znanstvenih disciplina, teorija, metoda i tehnika, koje su tek u međusobnim svezama dostatne za obuhvat cjeline i momenata strategije obrane RH. To nipošto ne znači da će istraživanjem vladati deduktivna raščlamba pojedinih općih ideja. Samo će se onemogućiti jednostranosti. One se već očituju u zahtjevima za izravno preuzimanje iskustava na razini osobnog doživljaja, bez posredničkog udjela znanosti.

4. Posebice je istaknuta vrijednost ovog Programa sadržana u činjenici da istraživanje strategije obrane Republike Hrvatske stavlja u okvire i na razinu djelovanja civilnih znanstvenih potencijala Hrvatske. Tako se prevladava tradirano prodiranje interesa vojske (legitimirano znanošću) u civilno društvo. Instituti sveučilišta, skupine znanstvenika i eksperata, uz sudjel nositelja vojnih znanja, glavni su znanstveni koordinatori i izvršitelji programom zadanih istraživanja.

Raspravljano je i o alternativama strategije istraživanja, osobito o njihovoj *ekonomičnosti, odnosu profesionalnog i neprofesionalnog* dijela vojske, prioriteta u pojedinim dimenzijama ratišta (kopno, zrak, more), međusobnom odnosu *količine i kakvoće* oklopnih i protuoklopnih, zračnih i protuzračnih, pomorskih i protupomorskih, obalnih i drugih snaga i sustava.

5. Unatoč primjedbama na opsežnost programa istraživanja, predlagano je i unošenje posve novih sadržaja:

* bojno tehnički sustavi, složeni podsustavi vojnoga saniteta, istra-

zivanje školstva, posebice kapaciteta Sveučilišta u pripremi časničkog kadra;

* naglašena je potreba za *praktičnošću i primjenjivošću* istraživanja;

* u raspravi je predlagano i sužavanje teorijskog opsega na račun odluka koje bi se donijele "u vrhu", pa se može pretpostaviti da bi znanost argumentirala njima u prilog ili protiv njih;

* proširivanju Programa vode i prijedlozi da se istražuju biološki, biokemijski, radiološki i drugi resursi neprijatelja;

* uvjerljivo je argumentirano u prilog istraživanju osjetljivosti i zaštite infrastrukturnih uredaja Hrvatske, vodotokova i drugih čimbenika ekološke situacije - a sve u svezi s već očitovanim ekocidnim, kulturocidnim i drugim napadajima neprijatelja.

6. Osobito su sadržajne bile primjedbe i prijedlozi kojima se upozorava na *suвременe metode i modele pretvorbe temeljnih istraživačkih spoznaja i orijentacija u provedbene projekte, praktična istraživanja i korisna znanja*. Program istraživanja je doveden do razine na kojoj se - *uz potrebne odluke i organizacijska rješenja može brzo i pouzdano izvesti spomenuta pretvorba*.

7. Program, a potom i raščlambe projekta, traže primjeren organizacijski okvir provedbe. Dio tog okvira čine:

a) **Savjet projekta**. U njemu bi bili značajni upravni/državni, znanstveni i drugi njegovi nositelji, te korisnici rezultata istraživanja;

b) **Vijeće projekta**. U njegovu sastavu bila bi manja skupina nositelja istraživanja, istaknuti znanstvenici i stručnjaci. Vijeće bi neprekidno planiralo istraživanja, nadziralo, usklađivalo rad s Ministarstvom obrane, Vojnim savjetom, Sveučilištem, s institutima, te s domaćim i inozemnim institucijama čija je djelatnost (informacijski ili na kakav drugi način) značajna za razumijevanje i istraživanje strategije obrane RH;

c) **Znanstveni voditelj programa i glavni znanstveni koordinatori** projekta sa stručnim suradnicima i potrebitim informacijskim sustavom, skrbe o pravodobnosti,

neprekidnosti i stalnoj dnevnoj odgovornosti u provedbi istraživanja.

8. Svojom naravljju istraživanje zahtijeva širok komunikacijski okvir, veze s bazama podataka, te stalnu obaviještenost o idejama, odlukama i uputama bez kojih nema znanstvenog istraživanja strategije obrane.

Vodeći računa o tome sudionici rasprave su predložili da se *Uprava za strateška istraživanja* i program istraživanja izravnije institucionalno povežu s *Ministarstvom obrane, izvan sastava Glavnog stožera*. Predloženo je i ovo rješenje: da se u MO, u suradnji s nekim drugim ministarstvima, odnosno zavodima uspostavi *Centar za strateška istraživanja*.

Taj bi Centar, kako je inače dano u Programu istraživanja, okupio *znanstvene potencijale Hrvatske* u domeni strategije obrane RH, sudjelovao bi u provedbi istraživačkih i normativnih stratejskih poslova na zahtjev *ministra obrane* i u skladu s mišljenjem *Vojnog savjeta*, a neke od općih istraživačkih uputa dobivao bi od *Vijeca za strategiju razvoja RH*.

9. Iz projektnih zadaća će se razviti operativni istraživački projekti i zadaci istraživača. Iz jezika Programa, tekst će se prevesti u *jezik istraživanja* s opisom vrste i razine teoretskog zahvata, metoda, tehnika i izradbom instrumenata. Kao operativno znanje te će raščlambe biti izravno usmjerene na praktična primijenjena istraživanja uporabljiva:

a) kao *predložak normativnoj djelatnosti* na razini zamisli obrane RH, nauka obrane, sustava obrane i njegovih dijelova; kao predložak *pravnom oblikovanju* sustava obrane i stvaranju regulativa raščlambe ideje obrane na sve dijelove sustava;

b) za *poredbeni studij* modernih sustava obrane, te - prema vrhovnim državnim odlukama - za djelatnu, praktičnu, razvojnu i općenito obrambenu (opća strategija, vojna strategija, uporaba vojske, bojno-tehnički sustavi i dr.) - povezanost s visokorazvijenim sustavima obrane u Europi;

c) za osiguranje dijela *znanstvene podloge sustavu obrazovanja* časnika, dočasnika, te vojne izobrazbe vojnika HV u rasponu što obuhvaća

najopćije odrednice obrane RH i posve praktične zahtjeve vježbanja HV sukladno potrebama njezina bojnog osposobljavanja;

d) za sustavno, neprekidno, *višedisciplinarno* istraživanje i praćenje svih bitnih varijabli vojne djelatnosti: od antropologijskog istraživanja osobina populacije vojnih obveznika, preko jednako tako znanstvena zahvata u samu djelatnost, do izradbe pouzdanih sustava praćenja, nadzora i uvježbavanja visokospecijaliziranih postrojbi i skupina vojnika za osobito odgovorne zadaće.

10. Temeljem Programa, primjedaba i prijedloga danih u raspravi, za *Vojni savjet* treba pripremiti kraći tekst (do 30-tak stranica). U njemu bi bili potanko opisani sadržaji istraživanja, predložili bi se nositelji istraživanja, organizacija i vremenski slijed istraživanja, pravnog ustroja djelatnosti u sustavu obrane, jasne zamisli strategije obrane i nauka obrane RH. Tako će se osigurati razumljiva, obrazložena i pouzdana podloga prijedlozima *Vojnoga savjeta* da bi se u sustavu propisanih ovlasti i nadležnosti donijele prijeko potrebite djelatbene odluke za istraživanja.

11. U prilogu 2, 3 i 4 predloženi su nazivi i okvirni sustavi organizacijskih dijelova kakve zahtijeva provedba istraživanja u graničama Programa.